

PARAGRAAF 3 – FINANCIERING

In deze paragraaf beschrijven we de plannen en acties op het gebied van liquiditeitsbeheer, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's voor de jaren 2019 tot en met 2022. Naast enkele onderwerpen die verplicht onderdeel uitmaken van deze paragraaf, gaan we ook in op een aantal ontwikkelingen die van belang zijn voor een goede uitvoering van de treasuryfunctie.

In deze paragraaf gaan wij achtereenvolgens in op:

- Wettelijke kaders en treasurystatuut
- Rentevisie en rentebeleid
- Renterisicobeheer
- Financieringsbehoefte en EMU-saldo
- Uitzettingen
- Renteomslag
- Garantstelling
- Relatiebeheer

Wettelijke kaders en treasurystatuut

De kaders voor de uitvoering van de financieringsfunctie zijn vastgelegd in de financiële verordening en uitgewerkt in het treasurystatuut. Hierbij is de Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet FIDO) van toepassing. Deze wet stelt de kaders voor een verantwoorde en professionele inrichting van de treasuryfunctie bij decentrale overheden. Het belangrijkste uitgangspunt daarbij is het beheersen van risico's.

In 2017 zijn de financiële verordening en het treasurystatuut herzien en vastgesteld. Hierna zijn er geen wijzigingen geweest in wet en regelgeving of in het gemeentelijk beleid. Aanpassing van de financiële verordening of het treasurystatuut is daarom op dit moment niet aan de orde.

Rentevisie en rentebeleid

Rente speelt een belangrijke rol in de begroting. Vooral door de omvang van deze bedragen, is het gewenst dit onderdeel van de begroting voor uw raad inzichtelijk te maken. Daarbij gaat het om factoren die invloed op de rente hebben en om inzicht te geven in de keuzemogelijkheden. Dit alles vatten wij gemakshalve samen onder de term 'rentebeleid'.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen korte rente en lange rente. We spreken van korte rente bij termijnen tot maximaal 1 jaar en van lange rente bij termijnen van 1 jaar of langer.

Renteontwikkelingen op de kapitaalmarkt zijn belangrijk vanwege de risico's die ze voor ons in kunnen houden. Wij volgen de renteontwikkelingen daarom ook nauwlettend. We maken hiervoor gebruik van de informatie van een aantal geldverstrekkers, waarbij we op ieder moment van de dag de ontwikkelingen kunnen volgen en online op de hoogte worden gehouden van belangrijke veranderingen.

Al een aantal jaren is sprake van lage rente standen. Ook het afgelopen jaar is hier geen verandering in gekomen. Bij de rente voor een kasgeldlening (looptijd < 1 jaar) is al geruime tijd sprake van een negatieve rente. Hierin valt op dat deze het laatste jaar vrij stabiel is. De rente voor een kasgeldlening van 1 maand staat bij de BNG al sinds juli 2016 op -/- 0,38%. Komende tijd wordt hierin ook nog weinig verandering verwacht. De gemeente maakt van deze negatieve rentestand optimaal gebruik door bij liquiditeitstekorten een kasgeldlening af te sluiten en zo min mogelijk gebruik te maken van de kredietfaciliteit op de rekening courant.

Rentevisie BNG¹

De verwachting van de BNG (Bank Nederlandse Gemeenten) is dat het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB) zeer ruim zal blijven. De effectenaankopen zullen na september 2018 verder worden verminderd, maar de officiële tarieven blijven onveranderd. De lange rentetarieven lopen in de komende 12 maanden naar verwachting wat op.

	Actueel	Over een jaar	
		forward rate	prognose BNG
3 maanden interbancair	-0,32	-0,24	-0,20
Staat 10 jaar	0,46	0,64	1,10

Renterisicobeheer

In dit onderdeel krijgt u inzicht in de renterisico's van de gemeente. De rente-risiconorm heeft betrekking op leningen met een looptijd vanaf 1 jaar en de kasgeldlimiet op leningen met een looptijd tot maximaal 1 jaar. Deze twee normen zijn een verplicht onderdeel van deze paragraaf. Het doel van deze normen is om de budgettaire risico's als gevolg van rentestijging te beperken.

Renterisiconorm

De renterisiconorm benadrukt vooral het belang van een goede spreiding van de leningenportefeuille en van de renterisico's. De renterisiconorm houdt in dat niet meer dan 20% van het begrotingstotaal voor herfinanciering en/of renteherziening in aanmerking mag komen.

Van renteherziening is sprake als in de leningsovereenkomst is bepaald dat de rente gedurende de looptijd in een bepaald jaar wordt aangepast. Wij hebben geen leningen waarin sprake is van renteherziening.

Het renterisico dat de gemeente in een jaar loopt, is onder andere afhankelijk van nieuw aan te trekken financiering in de komende jaren. Bij het bepalen van de renterisiconorm is in deze begroting rekening gehouden met het aantrekken van eventuele nieuwe leningen in 2019. In principe worden er lineaire leningen afgesloten. Hierdoor zijn de aflossingen over de looptijd gespreid en is het renterisico op vaste schuld lager. Het onderstaande overzicht maakt duidelijk dat er voldoende ruimte is binnen de renterisiconorm om ook eventuele extra investeringen of uitgaven ten behoeve van de grondexploitatie met lang vreemd vermogen te financieren.

Renterisico op vaste schuld	bedragen x €1.000			
	2019	2020	2021	2022
1. Netto renteherziening op vaste schuld	0	0	0	0
2. Betaalde aflossingen	4.028	4.228	3.828	3.528
3. Renterisico op vaste schuld (1 + 2)	4.028	4.228	3.828	3.528
Renterisiconorm				
4a. Begrotingstotaal 2019	59.301			
4b. Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%			
4. Renterisiconorm	11.860			
Toets renterisiconorm				
5a. Ruime onder renterisiconorm (4 - 3)	7.832			
5b. Overschrijding renterisiconorm (4 - 3)				

¹ Gebaseerd op Ec.beeld BNG 2-7-18

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft het renterisico op de vlottende schuld weer.

Met de kasgeldlimiet is een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren.

Wanneer in drie opeenvolgende kwartalen de kasgeldlimiet wordt overschreden, moet dit gemeld worden bij de toezichthouder.

Hieronder een prognose van de kasgeldlimiet over 2019. Wanneer er sprake is van een liquiditeitstekort wordt een afweging gemaakt of het zinvol is om gebruik te maken van kortlopende of langlopende financiering. Dit is onder andere afhankelijk van de rentestand.

Voor kortlopende leningen is nog steeds sprake van gunstige rentetarieven. Wanneer dit ook in 2019 zo blijft, gebruiken we bij een liquiditeitstekort allereerst de ruimte van de kasgeldlimiet.

		bedragen x €1.000			
		1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Totaal vlottende schuld		6.667	5.333	3.000	4.333
Totaal vlottende middelen		500	500	500	500
Gemiddeld saldo schuld (+) of overschot (-)		6.167	4.833	2.500	3.833
Kasgeldlimiet		5.041	5.041	5.041	5.041
Begrotingstotaal 2019	59.301				
vastgestelde percentage	8,5%				
Ruimte onder kasgeldlimiet		0	207	2.541	1.207

De financieringsbehoefte en EMU-saldo

De financieringspositie wordt bepaald door diverse factoren, zoals de ontwikkeling van het investeringsniveau en –tempo, wisselende baten in de grondexploitaties en mutaties in de geldleningenportefeuille. Met een liquiditeitsplanning brengen we meer structuur aan in de verwachte inkomsten en uitgaven. Hierdoor krijgen we een beter inzicht in de financieringsbehoefte.

Verwachte financieringspositie voor de komende jaren

Op basis van de onderstaande berekening van de financieringsbehoefte is de verwachting dat er in 2019 sprake is van een financieringsbehoefte. Dit wordt voor een groot deel veroorzaakt door de hogere investeringen in 2019 als gevolg van de bouw van het Huis van Albrandswaard. De verwachting is dat we dit niet alleen met kortlopende leningen kunnen financieren maar gebruik moeten maken van een langlopende lening. In deze begroting is rekening gehouden met het aantrekken van een nieuwe langlopende lening van € 4 miljoen. Financiële consequenties van eventuele aanpassingen van de investeringsplanning en daaruit voortvloeiende wijziging van de financieringsbehoefte worden in de tussenrapportages verwerkt.

Omschrijving	bedrag
Totale boekwaarde investeringen	63.305.842
Begroot tekort/overschot	90.900
Totaal benodigd vermogen 31 december	63.214.942
Totaal financiering	61.911.657
Financieringsbehoefte	1.303.285

Leningenportefeuille

Bij een structureel liquiditeitstekort moet de gemeente geld lenen en sluit daarvoor een langlopende geldlening af. Voor langlopende geldleningen hanteren wij de marktrente en berekenen jaarlijks de gemiddelde rente over de langlopende leningen.

In onderstaand overzicht staan de opgenomen langlopende leningen. Hierbij is rekening gehouden met de verwachte financieringsbehoefte voor 2019. De gemiddelde rente van deze leningen per 1 januari 2019 is 2,496%.

Overzicht Langlopende Leningen

bedragen x €1.000					
	01-01-2018	01-01-2019	01-01-2020	01-01-2021	01-01-2022
Stand leningen	38.345	39.725	39.696	35.468	31.639
Nieuwe lening	5.200	4.000	0	0	0
Reguliere aflossingen	3.820	4.028	4.228	3.828	3.528

EMU-saldo

Hieronder wordt een beeld geschetst van het verwachte verloop van ons EMU-saldo over de periode van 2019 tot en met 2022. De gemeentelijke systematiek van nu investeren en afschrijven over een reeks van jaren, strookt niet met de manier waarop het EMU-saldo wordt berekend. Investerings in een jaar worden direct ten laste gebracht van het EMU-saldo. Hierdoor ontstaat een negatief effect op het EMU saldo. Dit effect heeft geen gevolgen.

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (BBV. Artikel 17c)	-440	-201	552	816
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.823	2.916	2.873	2.858
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	1.102	1.213	1.213	1.213
Uitgaven voorzieningen	-1.090	-3.657	-601	-624
Operationele kasstroom	2.395	271	4.036	4.262
Investerings in (im)materiële vast activa die op de balans worden geactiveerd.	-1.400	-1.274	-1.206	-1.206
Grondexploitaties	9.211	623	0	0
Berekend EMU-saldo	10.206	-380	2.831	3.057

Uitzettingen

Wanneer er sprake is van een overliquiditeit zijn de mogelijkheden om dit tijdelijk renderend weg te zetten op een deposito beperkt. Dit als gevolg van de wet op het verplicht schatkistbankieren. Bij de schatkist kunnen overtollige middelen eventueel tijdelijk op deposito worden weggezet. Hier krijgen we een rente vergoed die gelijk is aan de rentes die de Nederlandse staat betaalt op leningen die ze op de markt aangaat. Op dit moment is deze rente 0%, bij overliquiditeit wordt er daarom geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om dit op deposito zetten.

Bij overliquiditeit kan dit conform het treasury statuut ook gebruikt worden om tijdelijke liquiditeitstekorten binnen de BAR-organisatie op te vangen door het verstrekken van een onderlinge kasgeldlening tegen marktconforme rente. Zolang er sprake is van een negatieve rente op kasgeldleningen worden er geen onderlinge leningen afgesloten.

Verstrekte leningen

In 2014 is een lening verstrekt aan de BAR-Organisatie voor de financiering van de materiële vaste activa die betrekking hebben op de bedrijfsvoering, welke zijn overgedragen van de gemeente aan de BAR-Organisatie.

In 2018 is bij de afwikkeling van de overname van de panden van de Stichting Eerstelijnsvoorziening Portland een lening verstrekt aan Mondzorg Carnisse B.V. in verband met achterstallige renteverplichtingen. Hiervoor wordt een marktconforme rente gehanteerd.

In onderstaand overzicht wordt het verloop van deze leningen weergegeven.

bedragen x € 1.000

Naam geldnemer	%	saldo uitzettingen 1 januari 2019	mutaties in 2019	saldo uitzettingen 31 december 2019
BAR-organisatie	n.v.t.	223	-92	131
Monzorg Carnisse BV	3%	261	-26	235
Totaal verstrekte gelden		484	-118	366

Renteomslag

In deze paragraaf geven we u inzicht in de rentelasten en het renteresultaat.

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat rente via de taakvelden wordt toegerekend aan de programma's. Door gebruik te maken van een renteomslag wordt de manier van verantwoorden van de rente in de begroting geharmoniseerd.

Op advies van de commissie BBV wordt voor het berekenen van de renteomslag onderstaand model gebruikt. Hiermee geven we inzicht in de rentelasten voor externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Het BBV schrijft voor dat de gehanteerde omslagrente niet meer dan 0,5% mag afwijken van de berekende omslagrente. Conform onderstaande berekening komen we voor 2019 uit op een renteomslag percentage van 1,43%. In 2018 is de omslagrente vastgesteld op 1,60%.

Om onnodige fluctuaties in de rente te voorkomen zal ook in 2019 gerekend worden met een omslagpercentage van 1,60%. Hiermee blijven we binnen de door de BBV gestelde grens van 0,5%. Hierdoor ontstaat er wel een voordelig renteresultaat op het taakveld treasury omdat er meer rente wordt toegerekend aan de overige taakvelden dan de werkelijk geraamde rentelasten.

Schema rentetoerekening

Externe rentelasten financiering	+/+	1.026.750
Externe rentebaten financiering	-/-	17.227
Saldo rentelasten en rentebaten		1.009.523
Rente die doorberekend wordt aan de grondexploitaties	-/-	90.000
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		919.523
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-/-	1.028.548
Renteresultaat op het taakveld treasury		-109.025
Toe te rekenen rente		919.523
Boekwaarde per 1-1-2019		64.284.259
gemiddelde rente		1,43%

Garantstelling

In het verleden zijn regelmatig garantstellingen geweest voor leningen aan derden. Met het oog op de financiële risico's die de gemeente hierbij loopt, wordt terughoudend omgegaan met het honoreren van deze aanvragen. Alleen als het maatschappelijk belang ermee gediend is en er voldoende zekerheden gesteld worden, wordt een garantie verleend. Per 1 januari 2018 was het totaal van de directe garantstellingen €2,9 miljoen. Door het vervallen van de garantstelling voor de lening aan de Stichting Eerstelijnsvoorziening Portland is dit inmiddels teruggebracht tot €150.000.

Het totaal van de garantstellingen met een achtervangfunctie via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw was €56,2 miljoen. Het risico dat de gemeente loopt bij deze garantstellingen is meegenomen in de berekening van ons weerstandvermogen.

Relatiebeheer

Met onze huisbankier vindt periodiek overleg plaats, waarbij eventuele nieuwe ontwikkelingen worden besproken.

Verschillende banken en financiële instellingen geven regelmatig adviezen over het vastzetten van gelden en het beheer van de leningenportefeuille. In 2019 wordt opnieuw regelmatig gebruik gemaakt van de verschillende adviserende instanties om optimaal te kunnen profiteren van de beschikbare financiële instrumenten.

In het treasurystatuut staat de administratieve organisatie, interne controle en informatievoorziening uitvoerig beschreven. Handhaving hiervan en optimalisatie blijft onder de aandacht.